Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 8 Tz 11/2012, ECLI:CZ:NS:2012:8.TZ.11.2012.1

Číslo: 61/2012

Právní věta:

Jestliže soud v řízení o přečinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, ukládá souhrnný trest podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku i za sbíhající se zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, jímž byl pachatel uznán vinným dřívějším pravomocným rozsudkem, není dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř. V takovém případě je totiž řízení, byť před senátem ve smyslu § 314a odst. 2 tr. ř., konáno jen o přečinu, a nikoliv též o tomto zločinu, třebaže i za něj je ukládán souhrnný trest.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.03.2012

Spisová značka: 8 Tz 11/2012

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nutná obhajoba, Souhrnný trest

Předpisy: § 36 odst. 3 tr. ř.
§ 43 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministra spravedlnosti podané v neprospěch obviněného J. H. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 6 To 142/2011, rozhodl tak, že podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 6 To 142/2011, byl porušen zákon v ustanoveních § 36 odst. 3 tr. ř., § 258 odst. 1 písm. a), c) tr. ř. a § 260 tr. ř. ve prospěch obviněného J. H.

Z o d ů v o d n ě n í :

Ministr spravedlnosti podal v trestní věci obviněného J. H. stížnost pro porušení zákona směřující proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 6 To 142/2011, jemuž předcházel rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 26 T 207/2010. Tímto rozsudkem byl obviněný J. H. uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy

podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a odsouzen za tento přečin a za sbíhající se zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 11. 2010, sp. zn. 26 T 93/2010, který ve výrocích o vině a trestu nabyl právní moci dne 8. 11. 2010, za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let za současného vyslovení dohledu nad obviněným. Podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku byla obviněnému uložena povinnost, aby během zkušební doby podle svých schopností a možností zaplatil dlužné výživné na dcery M. H. a A. H. a dále aby podle svých sil nahradil škodu, kterou způsobil zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 tr. zákoníku. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl současně zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 11. 2010, sp. zn. 26 T 93/2010, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací z podnětu odvolání státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Uherském Hradišti, jež směřovalo proti výroku o trestu rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 26 T 207/2010, usnesením ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 6 To 142/2011, podle § 258 odst. 1 písm. a), c) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek v celém rozsahu a podle § 260 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

V odůvodnění tohoto rozhodnutí odvolací soud uvedl, že i když bylo odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podáno proti výroku o trestu, ve smyslu § 254 odst. 1, 2 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost vytýkaných vad a přihlížel i k vadám, které odvoláním nebyly vytýkány, avšak měly vliv na napadený výrok, a dospěl k závěru, že odvolání státního zástupce je důvodné, i když z jiných příčin, než byly v odvolání namítány. Jeho důvodnost spatřoval v tom, že obviněnému měl být s ohledem na stanovenou trestní sazbu, kterou byl obviněný ohrožen a jejíž horní hranice vzhledem k ukládanému souhrnnému trestu přesahuje pět let, podle § 36 odst. 3 tr. ř. ustanoven obhájce, a to již v přípravném řízení. Odvolací soud především shledal správným, že soud prvního stupně projednával v senátě věc o přečinu podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zák., ač jinak je k jejímu projednání příslušný samosoudce, a to se zřetelem na ukládaní souhrnného trestu za zločin (podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku), k jehož projednání je příslušný senát. Podle něj však byl soud prvního stupně nedůsledný, když za této situace s ohledem na trestní sazbu u vůdčího zločinu podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, jež činí tři léta až osm let, ignoroval, že obviněnému již v přípravném řízení nebyl ve smyslu § 36 odst. 3 tr. ř. ustanoven obhájce. V tom odvolací soud spatřoval porušení práva obviněného na obhajobu ve smyslu ustanovení podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. Protože toto pochybení nastalo již v přípravném řízení, odvolací soud rozhodl o zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci státnímu zástupci k došetření.

Ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona podané proti tomuto usnesení odvolacího soudu s právním názorem odvolacího soudu nesouhlasil. Jeho postup označil za nezákonný, neboť důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci bylo domněle vyvozené porušení práva na obhajobu, které bylo založeno na nesprávném směšování dvou zcela rozdílných procesních institutů vymezených v ustanoveních § 36 odst. 3 tr. ř. a § 314a tr. ř.

Podle ministra spravedlnosti soud prvního stupně postupoval v souladu se zákonem, když věc projednal za splnění podmínek § 314a odst. 2 tr. ř. v senátě, ačkoliv se jinak jednalo o trestní věc, kterou mohl projednat podle § 314a odst. 1 tr. ř. samosoudce. Nesprávně však již odvolací soud shledal, že obviněný měl mít od počátku trestního řízení obhájce z důvodů § 36 odst. 3 tr. ř. Ministr spravedlnosti poukázal na to, že podle § 36 odst. 3 tr. ř. obviněný musí mít obhájce již v přípravném řízení, jestliže se koná řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. O takové trestní řízení se však v daném případě nejednalo, protože po celou dobu bylo vedeno o přečinu zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr.

zákoníku s horní hranicí trestní sazby maximálně pět let. Odvolací soud dovodil nezbytnost nutné obhajoby ze skutečnosti, že obviněnému měl být ukládán a také byl uložen souhrnný trest za předchozí sbíhající se trestný čin v trestní sazbě od tří do osmi let. Protože po celou dobu bylo trestní řízení vedeno pouze o přečinu s horní hranicí trestní sazby do pěti let, nebyly dány podle § 36 odst. 3 tr. ř. důvody nutné obhajoby. Odvolací soud nezákonně spojil otázku nutné obhajoby se skutečností, že věc projednával senát okresního soudu, jelikož měl být uložen souhrnný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem, a zjevně pominul, že při ukládání souhrnného trestu není soud oprávněn činit jakákoliv zjištění týkající se otázky viny ohledně skutku odsouzeného dřívějším rozsudkem a nesmí ani přezkoumávat právní závěry dřívějšího rozsudku v otázce viny, která byla pravomocně vyřešena. Proto logicky ani nemohl být dán důvod pro požadavek, aby v řízení, které bylo vedeno pro přečin, byť jsou dány důvody uložení souhrnného trestu k trestu s horní hranicí trestní sazby nad pět let, byl ex offo ustanovován obhájce podle § 36 odst. 3 tr. ř.

Ministr spravedlnosti s odkazem na rozhodnutí publikované pod č. 35/2006 Sb. rozh. tr. poukázal na rozdílnost postupu soudu při ukládání souhrnného a společného trestu, které nelze zaměňovat. Shledal tak, že Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně se svým rozhodnutím dostal mimo mantinely shora uvedených ustanovení procesního práva trestního a postupoval nezákonně, když po projednání odvolání státního zástupce, jež směřovalo proti výroku o trestu, dospěl k závěru o domnělém porušení práva na obhajobu obviněného a věc podle § 260 tr. ř. vrátil zpět státnímu zástupci k došetření, ačkoli k porušení práva na obhajobu v dané trestní věci zjevně nedošlo. Na okraj zmínil, že objektivně ani nelze spravedlivě po policejních orgánech a potažmo dozorových státních zástupcích požadovat, aby v rámci každého trestního stíhání vyhodnocovaly a zkoumaly, zda připadá v úvahu ukládání souhrnného trestu k trestnému činu, který ex offo zakládá důvody nutné obhajoby, neboť ukládání trestu je výsostným právem soudů, do jejichž pravomoci by tak bylo zasahováno, a navíc mnohdy se o existenci předchozího odsouzení orgány přípravného řízení nemusí vůbec dozvědět. Tím, že nebyly splněny podmínky pro zrušení rozsudku nalézacího soudu podle § 258 odst. 1. písm. a), c) tr. ř., došlo i k nezákonnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 260 tr. ř. V obou těchto ustanoveních ministr spravedlnosti shledal porušení zákona ve prospěch obviněného, neboť se tím uvedená věc vrátila ze stadia odvolacího řízení až do stadia přípravného řízení, přičemž fáze přípravného řízení je pro obviněného nepochybně příznivější než pravomocné rozhodnutí o jeho vině a trestu. Podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného shledal nutným především pro judikatorní význam předmětné otázky. S odkazem na shora uvedené navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně, ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 6 To 142/2011, byl v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. a), c) a v § 260 tr. ř. porušen zákon ve prospěch obviněného J. H.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k závěru, že zákon byl porušen z důvodů vytýkaných ministrem spravedlnosti.

Z obsahu spisu Okresního soudu v Uherském Hradišti sp. zn. 26 T 207/2010 Nejvyšší soud zjistil, že usnesením Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Zlínského kraje, ze dne 11. 5. 2010, č. j. KRPZ-1778-34/TČ-2010-151171-MAZ, bylo zahájeno podle § 160 odst. 1 tr. ř. trestní stíhání obviněného J. H. pro přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jehož se obviněný dopustil v době od měsíce března 2008 do měsíce srpna 2010 (viz č. l. 50 spisu). Pro tento přečin byla podána i obžaloba (viz č. l. 57 – 59 spisu). Věc byla vedena pod sp. zn. 26 T 207/2010 u Okresního soudu v Uherském Hradišti, který konal hlavní líčení dne 20. 1. 2011 v senátě, jenž o vině tímto přečinem téhož dne rozhodl rozsudkem. Obviněného uznal vinným uvedeným přečinem a odsoudil ho k souhrnnému trestu, který uložil i za sbíhající se zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, jímž byl obviněný uznán vinným rozsudkem

Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 11. 2010, sp. zn. 26 T 93/2010, ve výrocích o vině a trestu pravomocným dne 8. 11. 2010. Proti tomuto rozsudku podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství odvolání, které zaměřil toliko proti výroku o trestu, neboť trest uložený na samé spodní hranici trestní sazby podle něj nebyl přiměřeným. Obviněný po celou dobu tohoto trestního řízení byl na svobodě a neměl obhájce.

Ze spisu Okresního soudu v Uherském Hradišti sp. zn. 26 T 93/2010 se podává, že prvním v této věci vyhlášeným rozsudkem (relevantním z hlediska ukládání souhrnného trestu) je rozsudek ze dne 8. 11. 2010, který nabyl ve výrocích o vině a trestu právní moci dne 8. 11. 2010. Obviněný jím byl uznán vinným zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku a byl v této trestní věci po celou dobu trestního stíhání zastoupen obhájcem, který mu byl ustanoven soudem (č. l. 11 uvedeného spisu).

Podle obsahu stížnosti pro porušení zákona je patrné, že její těžiště spočívá v tom, že nedošlo k porušení práva na obhajobu ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř. Uvedené ustanovení vymezuje důvody obhajoby pro případ, že se koná řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. Obviněný v takovém případě musí mít obhájce už v přípravném řízení a tento důvod vzniká, jakmile je dáno důvodné podezření, že obviněný spáchal takový trestný čin. Jestliže je sdělováno obvinění pro trestný čin, jehož horní hranice převyšuje pět let, je tento důvod nutné obhajoby dán již od zahájení trestního stíhání.

Z uvedeného je patrné, že se předmětný důvod nutné obhajoby odvíjí výhradně od stanovené horní hranice trestného činu, o němž se řízení koná. Tímto trestným činem (trestným činem, pro který se vede trestní řízení) je právní označení skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání ve smyslu § 160 tr. ř. Konkrétně se jedná o trestný čin, jenž je uveden ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř., neboť tento výrok musí obsahovat kromě jiných náležitostí „…popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, a zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován“. Vzhledem k tomu, že nelze vyloučit, že se právní posouzení skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, může v průběhu trestního stíhání podle zjišťovaných okolností měnit, vyjde-li během vyšetřování najevo, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, je jiným trestným činem, než jak byl v usnesení o zahájení trestního stíhání právně posouzen, upozorní na to policejní orgán obviněného a učiní o tom záznam do protokolu (§ 160 odst. 6 tr. ř.). Je tedy patrné, že se změnou právního posouzení skutku v průběhu trestního stíhání zákon počítá, a to i v době, kdy je podávána obžaloba, neboť podle § 176 odst. 2 tr. ř. může být obžaloba podána jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Míní-li státní zástupce tento skutek posuzovat jako jiný trestný čin, než jak ho posuzoval policejní orgán, upozorní na to před podáním obžaloby obviněného a jeho obhájce (má-li jej). Použitou právní kvalifikací skutku však není vázán ani soud (viz § 190 tr. ř.). V případě každé takové změny je soud povinen zkoumat, zda v případě, že se jedná o změnu, která vede ke zpřísnění právní kvalifikace dopadající na skutek, pro který se trestní stíhání vede, nejde o trestný čin, jehož horní hranice převyšuje pět let. Pokud by se tak stalo a tato změna by nastala, je orgán, který tuto změnu konstatuje (policejní orgán /§ 160 odst. 6 tr. ř./, státní zástupce /§ 176 odst. 2 tr. ř./ nebo soud /§ 190 tr. ř./); povinen obviněného o tomto poučit, a to i se zřetelem na podmínky nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř., pokud doposud o nutnou obhajobu z jiných důvodů nešlo (§ 36 odst. 1, 2 tr. ř.).

Ze všech těchto skutečností je tedy zřejmé, že okolnostmi, které jsou určující pro posuzování podmínek zakládajících nutnou obhajobu podle § 36 odst. 3 tr. ř., může být jedině ten trestný čin, podle něhož byl posouzen skutek, pro který se trestní řízení vede, tedy skutek popsaný v usnesení o zahájení trestního stíhání (§ 160 tr. ř.).

Na základě uvedeného je možné posuzovat otázky spojené s nutnou obhajobou u obviněného J. H. Z rekapitulace skutečností, jak byly v obsahu spisu uvedeny, je zřejmé, že v projednávané věci se

trestní stíhání od počátku vedlo pro skutek, který byl právně posouzen jako přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Tato právní kvalifikace uvedeného skutku se po celé trestní řízení až do projednání věci odvolacím soudem nezměnila. V této věci také nepřicházelo v úvahu uložení společného trestu. Trestní zákoník na tento přečin stanoví trest odnětí svobody na jeden rok až pět let. Z toho je zřejmé, že horní hranice trestu odnětí svobody činí pět let. Jestliže dikce ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř. spojuje se vznikem nutné obhajoby konání řízení o trestném činu, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, projednávaný trestný čin uvedenou zákonnou podmínku nesplňuje.

Odvolací soud však v napadeném usnesení vyvozoval vznik podmínek § 36 odst. 3 tr. ř. nikoliv od přečinu podle § 196 odst. 3 tr. zákoníku, ale od toho, že ukládal ve smyslu § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest za zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, u něhož trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody v sazbě od tří let do osmi let, což je již trestní sazba, která by podmínky § 36 odst. 3 tr. ř. splňovala. Svou úvahu přitom založil na podmínkách vztahujících se k § 314a odst. 2 tr. ř., u něhož je okolnost ukládání souhrnného trestu významná z toho hlediska, že řízení ve věci jinak svěřené samosoudci koná senát, byl-li dřívější trest uložen v řízení před senátem.

Je proto nutné připomenout, že uložení souhrnného trestu podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku přichází v úvahu pouze v případě vícečinného souběhu, a to jen tehdy, byl-li pachatel za část sbíhající se trestné činnosti odsouzen, jestliže k takovému odsouzení je možné přihlížet. Základním předpokladem pro uložení souhrnného trestu je pravomocný odsuzující rozsudek o jiném trestném činu téhož pachatele. Pro splnění podmínek souhrnného trestu je tedy směrodatný pravomocný odsuzující rozsudek, jímž bylo rozhodnuto o vině a trestu. Soud ukládající souhrnný trest není oprávněn činit skutková zjištění týkající se otázky viny ohledně skutku souzeného dřívějším rozsudkem a nesmí přezkoumávat ani právní závěry dřívějšího rozsudku v otázce viny, která již byla pravomocně vyřešena. Může pouze doplnit nebo korigovat zjištění učiněná předchozím rozsudkem jen v otázce trestu, a to zjištěními o skutečnostech, které nastaly v době po vyhlášení dřívějšího rozsudku, a o skutečnostech, které mají bezprostřední vztah ke skutku souzenému později (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 516-517). Z těchto zásad pro ukládání souhrnného trestu je tedy zjevné, že soud při splnění podmínek podle § 45 odst. 2 tr. zákoníku posuzuje jen otázky spojené s ukládáním trestu, k němuž toto ustanovení také jedině slouží. Otázkou viny, ve vztahu k činu, za nějž se souhrnný trest rovněž ve vztahu k dřívějšímu odsouzení ukládá, se soud vůbec nezabývá. Charakter takového trestného činu, jenž je vůdčím trestným činem pro ukládání souhrnného trestu, nemá tedy žádné jiné dopady než pro uložení trestu. Není proto možné s tímto trestným činem spojovat otázky viny ani procesní důsledky, které by jinak, pokud by se vedlo řízení o tomto trestném činu, bylo nutné dodržet.

Jiná situace by ovšem nastala při procesním postupu spojeném s ukládáním společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 45 tr. zákoníku, u něhož se však vždy musí jednat o další útoky, které by mohly tvořit s právě projednávanou trestnou činností téhož obviněného pokračující trestný čin, a jde tak o jeden skutek, o němž bylo rozhodováno ve dvou různých trestních řízeních. Proto jsou orgány činné v trestním řízení povinny řešit jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř., zda další stíhané útoky tvoří spolu s již projednanou trestnou činností téhož pachatele pokračující trestný čin (§ 116 tr. zákoníku) a zda postupem podle § 45 tr. zákoníku přichází v úvahu uložení společného trestu za pokračování v trestném činu podle sazby trestu odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. Je-li tomu tak, je třeba zajistit, aby obviněný měl v projednávané věci obhájce (viz rozhodnutí č. 35/2006 Sb. rozh. tr.), neboť v takovém případě orgány činné v trestním řízení vedou řízení i o dílčích útocích pokračujícího trestného činu a v konečném rozsudku pak soud rozhoduje o celém pokračujícím trestném činu, a to nejenom ve výroku o trestu, ale i o vině, včetně nové právní kvalifikace. Jestliže tedy soud odsuzuje pachatele za dílčí útok u pokračování v trestném činu (§ 116 tr. zákoníku), za jehož ostatní útoky byl odsouzen rozsudkem, který již nabyl právní moci, podle § 45

odst. 1 tr. zákoníku zruší v tomto dřívějším rozsudku výrok o vině o pokračujícím trestném činu a trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad, a znovu při vázanosti skutkovými zjištěními v zrušeném rozsudku rozhodne o vině pokračujícím trestným činem, včetně nového dílčího útoku, popřípadě trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, o společném trestu za pokračující trestný čin (srov. i § 17 odst. 3 tr. ř.).

V případě ukládání souhrnného trestu, jak bylo výše rozvedeno, tomu tak není, a tudíž v projednávané věci skutečnost, že trestný čin podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku je trestným činem, jehož horní hranice převyšuje pět let, není jakkoli určující pro posuzovanou trestní věc, neboť pro tento trestný čin se v této věci trestní stíhání nevedlo, protože skutek, který zakládá tento trestný čin, není skutkem, pro který bylo v projednávané trestní věci zahájeno trestní stíhání (viz shora). Naopak pro skutek, který byl posouzen podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, bylo trestní stíhání vedeno odděleně až do právní moci rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 11. 2010, sp. zn. 26 T 93/2010. Výrok o vině a trestu se stal pravomocným téhož dne. Při ukládání souhrnného trestu v posuzované věci byl zrušen jen výrok o trestu, kdežto výrok o vině zůstal ve smyslu § 43 odst. 2 tr. zákoníku nezměněn. Při posuzování, zda má být ukládán souhrnný trest, je stěžejní otázkou vzájemný vztah dvou nebo více trestných činů, o nichž se rozhoduje v samostatných řízeních. Právě to, že jde o samostatná řízení, vylučuje možnost, aby byl vyvozován důvod nutné obhajoby z hlediska podmínek podle § 36 odst. 3 tr. ř. od trestní sazby trestného činu, podle něhož se souhrnný trest ukládá. I z toho vyplývá, že ve věci, ve které je ukládán souhrnný trest, se nevede řízení o trestném činu podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, o kterém bylo rozhodnuto pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 11. 2010, sp. zn. 26 T 93/2010, byť i za něj je ukládán v tomto dalším řízení o přečinu podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku souhrnný trest.

Na tomto závěru nemůže nic změnit ani naplnění podmínek pro postup podle § 314a odst. 2 tr. ř., neboť tento postup zákon stanoví s ohledem na to, že dřívější (zrušovaný) trest byl uložen senátem, bez ohledu na to, zda v tomto řízení byl dán některý z důvodů nutné obhajoby podle § 36 tr. ř., a proto je třeba zajistit, aby i nový souhrnný trest byl uložen senátem, a nikoli jen samosoudcem. Jde o naplnění ústavní zásady senátního rozhodování (čl. 94 odst. 1 Ústavy), která je provedena v § 2 odst. 9 tr. ř. Existenci důvodu nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 3 tr. ř. nelze proto vyvozovat jen odkazem na toto ustanovení, které má zjevně jiný smysl.

Ze všech těchto důvodů v řízení o přečinu, ve kterém soud po uznání obviněného vinným ukládá souhrnný trest i za sbíhající se zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, není dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř. V takovém případě je totiž řízení vedeno jen o přečinu, a nikoliv o zločinu, k němuž je ukládán souhrnný trest. Pro takové řízení není rozhodující, že soud v takovém případě rozhodoval ve smyslu § 314a odst. 2 tr. ř. v senátě.

Na základě takto vyjádřených názorů Nejvyšší soud shledal podanou stížnost pro porušení zákona důvodnou. Ztotožnil se se závěry v ní vyslovenými, neboť z odůvodnění stížností napadeného usnesení odvolacího soudu je zjevné, že tento shora popsaný výklad nerespektoval a na základě nesprávných úvah učinil závěr, že bylo porušeno právo na obhajobu obviněného, a v důsledku tohoto volil postup podle § 258 odst. 1, písm. a), c) tr. ř. a následně i podle § 260 tr. ř. Tímto vadným postupem odvolacího soudu, jímž došlo ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci až státnímu zástupci k došetření, byl obviněný zvýhodněn, a to jednak proto, že odvolací soud vyslovil porušení práva na obhajobu, tedy shledal, byť nedůvodně, vadu, jejíž náprava směřuje ve prospěch obviněného, a jednak též proto, že zrušil výrok o vině a trestu a věc vrátil až do stadia přípravného řízení, což je z hlediska procesního postavení obviněného pro něj výhodnějším stadiem. Odvolací soud proto porušil zákon ve prospěch obviněného.

Podle § 268 odst. 2 tr. ř. shledá-li Nejvyšší soud, že zákon porušen byl, vysloví rozsudkem, že napadeným rozhodnutím, popřípadě jeho částí (§ 266 odst. 3 tr. ř.) nebo v řízení, jež takovému rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon. V důsledku zrušení ustanovení § 272 tr. ř. nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/01, publikovaným pod č. 424/01 Sb. a ÚS 164/01-n., se v tomto případě musí Nejvyšší soud omezit jen na uvedený tzv. akademický výrok podle § 268 odst. 2 tr. ř. a není oprávněn zrušit napadené rozhodnutí a učinit další rozhodnutí, protože postup podle § 269 odst. 2 tr. ř. přichází v úvahu jen tehdy, byl-li zákon porušen v neprospěch obviněného.

Vzhledem ke skutečnosti, že stížnost pro porušení zákona byla podána v neprospěch obviněného a Nejvyšší soud se s tímto mimořádným opravným prostředkem ztotožnil, vyslovil porušení zákona ve prospěch obviněného. Z důvodů shora uvedených rozhodl pouze tzv. akademickým výrokem podle ustanovení § 268 odst. 2 tr. ř., aniž by zrušil napadené rozhodnutí nebo předcházející řízení. Vzhledem ke znění ustanovení § 269 odst. 2 tr. ř. nemohl Nejvyšší soud současně zrušit napadené rozhodnutí nebo jeho část, popřípadě též vadné řízení mu předcházející, neboť shledal jiné porušení zákona než v neprospěch obviněného.